

DET KONGELIGE AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER
AKADEMIRAADET

Virker for et skønnere Danmark

Kronikforslag
Altinget

Charlottenborg den 12. december 2022

Energiøer bliver en del af landskabet

Akademiraadets Udvalg for Landskab og Planlægning understreger, at ingen løsning er sin egen ø, og bringer 6 anbefalinger til placering og udformning af de kommende energiøer

Der er kamp om pladsen i Danmark. Der er mange interesser, der skal tilgodeses, og regnestykket for de politiske ønsker til anvendelsen af Danmarks areal går ikke op. Landbrugsjord udgør over 60 % af det danske areal, og med ønsker om flere energianlæg, byudvikling, ny skov, udtagning af lavbundsarealer, mere natur og mere klimatilpasning, er der pres på arealanvendelsen i en grad, der kalder på politisk retning og mod. Det seneste store dyr i åbenbaringen er 'energiøer': store samlede anlæg af vind, sol, power-to-X osv. Det startede med forslag om ét anlæg i Nordsøen, så kom farvandet ud for Bornholm med i klimaaftalen fra 22. juli 2022, og nu begynder man at tale om flere energiøer – også på land.

Vi står således i disse år over for vigtige prioriteringer af arealanvendelsen i det åbne danske landskab. Det mærker kommuner og lokalpolitikere — for der er pres fra lokale erhvervsinteresser, borgere og interesseorganisationer — og det giver dilemmaer, både nationalt og lokalt. Risikoen er desværre, at det kan ende med, at man vælger de lokaliteter til energiøer, hvor der er mindst modstand fra borgerne, og ikke nødvendigvis de lokaliteter, der giver de bedste løsninger fysisk og teknisk.

Ingen vil have energianlæg på land og nær kysterne. Som det ser ud nu, bliver energianlæggene planlagt, hvor private udviklere har interesser og placeret, hvor færrest protesterer. Det er hverken en langsigtet eller bæredygtig måde at forvalte planlægningen af det danske landskab på.

Vi kan og skal ikke sige nej til løsninger, der er nødvendige, men vi skal sammen finde holdbare løsninger til at løse både klima- og energikrisen — uden at gå på kompromis med landskabernes iboende kvaliteter. Ligesom klimamålene bør være ambitiøse, så må og skal de anlægsløsninger, der skal føre os i mål, også være ambitiøse.

Staten og regeringen bør sætte retningen i dette vigtige arbejde, og Akademiraadet har en række anbefalinger:

Anbefalinger

1. Fokuser på anlæg på vand

Energiøer ligger bedst i havet, det siger nærmest sig selv. Ved at placere anlæggene langt fra kysterne opnår man, at anlæggene ikke nedgraderer oplevelsen af de særlige danske kystlandskaber,

som er en vigtig identitet og destination både nationalt og internationalt. Hvis anlæggene placeres rigtigt i forhold til strøm- og bundforhold og måske suppleres med stenrev, kan man ligefrem forestille sig, at de vil have en positiv indvirkning på biodiversiteten, særligt hvis de kombineres med større fredninger af havbund og dyreliv.

Brug de 2 første energiøer som forsøgsstationer. Tænk dem ikke som færdige 'produkter' fra dag ét – men brug dem til at blive klogere på, hvordan flere energiøer kan hjælpe os i mål med at løse ikke bare energikrisen, men også til at bremse tabet af biodiversitet.

2. Planlæg ordentligt og grundigt – sammen!

Det danske landskab har i den grad behov for planlægning i disse år. Hvis vi skal nå i mål med at løse energi-, fødevarer- og biodiversitetskriserne, kræver det ordentlig planlægning på statsligt, regionalt og kommunalt niveau, og det kræver stor faglig ekspertise på alle tre niveauer med gennemslagskraft nok til at komme i mål.

De svære beslutninger skal træffes på et oplyst grundlag med et helhedsorienteret blik på regionen, så det ikke er den enkelte kommune, der afgør hvor store energianlæg bedst placeres.

Brug et regionalt og tværkommunalt samarbejde, faciliteret af staten, til at finde løsninger i fællesskab, træffe svære valg og dele faglige kompetencer og ressourcer.

3. Se på landskabet og tag udgangspunkt i landskabets karakter

Hvis der skal etableres anlæg på land, f.eks. til understøttelse af havanlæggene, bør man planlægge disse med øje for landskabernes karakter. Landskabskaraktermetoden er en velkendt metode, der anvendes i kommunerne til udpegning af landskabers særlige karakteristika.

Esbjerg Kommune har for eksempel kortlagt kommunens landskabskarakterer i områder, der afspejler bestemte natur- eller kulturgeografiske træk. Det er særligt smukke udsigter, markante geologiske formationer og kulturhistoriske strukturer og andre enkeltelementer, der bør tages særligt vare på i planlægningen.

Hvis dette etablerede analyseredskab anvendes, sammen med andre landskabsanalysemetoder, kan det være med til at sikre, at nye store anlæg placeres, således at de tager hensyn til vigtige regionale og lokale landskabstræk, så de også vil kunne opleves af fremtidige generationer.

4. Anlæg på land skal tage afsæt i synergieffekter

Som udgangspunkt er anlæg på land en nødløsning. Vi har brug for jorden til at give os mad og naturen plads. Færre større anlæg på land vil dog skabe mulighed for strategisk velvalgte placeringer – gerne i sammenhæng med større eksisterende infrastrukturanlæg som motorveje, jernbaner og erhvervsområder, hvor solcellerne kan placeres på tagene – hvor de retteligt hører hjemme.

De store anlæg på land er en urbanisering og skal tænkes i sammenhæng med det allerede bebyggede og ikke drysses som små holme udover det åbne landskab.

5. Giv inspiration videre

Mange af vores europæiske naboer står over for den samme opgave om udvikling af energianlæg for at skabe forsyningssikkerhed for borgerne. Med en indsamling af gode eksempler på placering af energianlæg vil vi kunne give inspiration videre og bygge bro til internationale erfaringer og viden om for eksempel anlæg af flerfunktionelle energiøer.

Formidl de gode eksempler fra ind- og udland, lav målrettede obligatoriske kurser for de kommunale planlæggere og beslutningstagere, og skab tværfaglige Ph.d.-projekter, der samler viden.

6. Skab smukke anlæg

Ved at tænke en æstetisk, kunstnerisk dimension ind i nye anlæg skabes der merværdi og robuste løsninger. Hvis de nye anlæg udover at opfylde deres praktiske funktion også er smukke, skabes der et andet ejerskab til dem både lokalt og nationalt. Det er bæredygtigt at tænke i skønhed – vi passer simpelthen bedre på smukke anlæg, så de holder længere!

Det giver derfor rigtig god mening at inddrage kunstnere og arkitekter på planlægningsholdet for at sikre den gode og langsigtede planlægning af anlæg i det danske landskab.

Venlig hilsen

AKADEMIRAADET

Udvalg for Landskab og Planlægning

Det Kongelige Akademi for de Skønne Kunster, Akademiraadet virker til kunstens fremme og som statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål. Akademiraadet er statens rådgiver i spørgsmål om billedkunst, arkitektur og planlægning, og står til rådighed for kommunerne og regionerne. Akademiraadet behandler henvendelser fra statslige myndigheder og kan på eget initiativ indhente oplysninger fra og fremsætte erklæringer over for statslige myndigheder og institutioner samt over for offentligheden. Rådets medlemmer er valgt i en demokratisk proces af de billedkunstnere og arkitekter, der udgør Kunstnersamfundet, og er en uafhængig og upolitisk organisation.